

VÄSTERHEJDE

K R Ö N I K A N D E C 2 0 2 3

I DETTA NUMMER KAN DU ATT LÄSA OM:

Kuse Änge som inte växer igen. Notiser.
Harald Fardelins liv, leverne och konst.
Medeltidsinvasion i Kuse Änge. Ring så
spelar vi. Hemkört i Västerhejde. Besöksmål 54.
Sömnadsservice. Konfirmationslägret i Fridhem.
Vykortens historia. En proffsig sork i Västerhejde.
Ost & vinprovning. Ny fjäril syns på Gotland.
Och sist men inte minst, våra schyssta
annonsörer som gör att vi kan trycka
denna krönika.

VÄSTERHEJDE KRÖNIKAN

Utges av Västerhejde
Hembygdsförening
sedan 1983.

VÄSTERHEJDE
HEMBYGDSFÖRENING

VÄSTERHEJDE

K R Ö N I K A N

**DET ÄR VI SOM GÖR
DETTA NUMMER AV VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN**
Kom gärna med tips, text och bilder till oss.

**ORDFÖRANDE
OCH SKRIBENT**
Gunnel Fransson
0768 04 37 43
vhejdebf@gmail.com

**ANSVARIG UTGIVARE
OCH SKRIBENT**
Gert Olsson
0766 34 77 10
gert.gov@gmail.com

AD OCH FOTOGRAF
Torsten Kvarnsmyr
0703 72 08 48
torsten@kvarnsmyr.se

SKRIBENT
Mats-Ola Jespersion
0708 50 20 08
solanin@telia.com

ANNONSERA I VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN
Du som annonsör bidrar faktiskt till att denna sockentidning kommer till alla i Västerhejde. Utan era annonser kan vi inte trycka och dela ut denna krönika gratis.

**HELSIDA BAKSIDA: 1.800 KR.
HELSIDA INSIDA 1.600 KR**

Format tryckta helsida 180x260 mm.
Format utfallande helsida: 220x307 mm
inkl 5 mm skärmarginal.

HALVSIDA: 800 KR

Format 180x130 mm.
Behöver du hjälp med annonsutformningen gör Torsten det mot ersättning.

**NÄSTA NUMMER
UTKOMMER I MAJ**

15 mars är stoppdatum för texter, manus och annonser. Lämnas till torsten@kvarnsmyr.se Ju tidigare du bokar din annons desto säkrare är det att din annons kommer med i VästerhejdeKrönikan.

Tack för att du bidrar och välkommen med ditt manus och annons!

**VILL DU LÄSA
KRÖNIKAN DIGITALT**

Du kan alltid läsa senaste numret digitalt på föreningens hemsida www.hembygd.se/vasterhejde.

Du kan också beställa gamla nummer av VästerhejdeKrönikan.

**VÄSTERHEJDE
HEMBYGDSFÖRENING**

Är en religiöst och politiskt oberoende förening som tillsammans med övriga i socknen arbetar för att ta tillvara på dess möjligheter.

Föreningen bildades 25 november 1982. Medlemskap är öppet för alla.

Vi hoppas att många fler vill bli medlemmar i vår förening.

**ÅRSAVGIFTEN ÄR:
FAMILJ 125 KR. ENSKILD 100 KR**
Medlemsavgiften betalas till bankgiro 540-2631. Skriv namn eller familj.
Tack för att du stödjer vår förening!

**VILL DU HA EPOSTINFO
OM VAD SOM HÄNDER I VÄSTERHEJDE**
Anmäl dig till Hembygdsföreningens maillista. Då får du förstahandsinformation i form av inbjudningar till de olika aktiviteterna t ex. Skicka ett mail till gert.gov@gmail.com så ser vi till att du får epostinfo framöver.

**KOLLA AKTUELLA EVENEMANG PÅ
www.hembygd.se/vasterhejde**
Dessutom anslår vi aktuell information i vårt skyltskåp vid Vibblehallen.

En programpunkt som är värd att notera under våren 2024 är:

**FAGNING AV KUSE ÄNGE
LÖRDAG 20 APRIL KL 10.00. VÄLKOMNA!**

**FRÅN OCH MED DETTA NUMMER
AV VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN
BLIR DET ÄNDRINGAR AV VÅR DISTRIBUTION.
SÅ HÄR BLIR DET:**

Du som bor i Västerhejde socken berörs inte alls, tidningen kommer i brevlådan precis som vanligt. Det tackar vi vårt flitiga utdelargång för!

Om du bor på Gotland men utanför vår socken kan du antingen hämta din tidning i Brödboden på Södertorg eller i bulhuset i Kuse änge.

Bor du någon annanstans än på ön kan du be att få tidningen hemskickad mot portokostnad. Anmäl detta till Gert Olsson, tel 0766 347710.

Alla kan läsa tidningen på vår hemsida som har adressen <https://www.hembygd.se/vasterhejde>. Finns du med på vår e-postlista får du ett meddelande när tidningen kommit ut.

STYRELSE

ORDFÖRANDE:
Gunnel Fransson

SEKRETERARE:
Hélène Viotti.

KASSÖR:
Gregor Téten.

ÖVRIGA LEDAMÖTER:
Karin Brindt.
Leif Medhammar, Tommie Björebros.
Mats-Ola Jespersion, Lars-Olof Nimmerfalk.
Allan Martis.

KONTAKT: vhejdebf@gmail.com

**DU SOM ÄR INTRESSERAD AV
ATT VARA MED I STYRELSEN,**
hör av dig till valberedningen så berättar vi mer!

Kontakta Birgitta Wiman 0498-26 43 40,
Ann-Bodil Berggren 070-422 68 82,
Nisse Malmkvist 070-242 22 20.

**HJÄRTLIGT VÄLKOMNA TILL
VÄSTERHEJDE HEMBYGDSFÖRENINGENS
ÅRSMÖTE I VÄSTERHEJDE BYGDEGÅRD
SÖNDAG 17/3 2024 KL. 13.00**

Boka redan nu in årsmötet som förutom ordinarie förhandlingar kommer att bjuda på en föreläsning med överskriften: "Är gotländskan på väg att tystna? Spelar det någon roll?" Journalisten Amanda Hejbel delar med sig av sina efterforskningar och reflektioner.

Vi avslutar med "otendagskaffi" och gott fikabröd.

**ANMÄLAN TILL ÅRSMÖTET.
SENAST 10 MARS.**
till Mats-Ola Jespersion:
Epost: solanin@telia.com
Telefon: 0708 50 20 08.

Varför växer inte Kuse änge igen?

Text och foto: Gunnel Fransson

Det regnar, det blåser och förra året gick det en tornado genom äng! Hasselnötter landar på marken och eklantor lyser i solen. Hasseln växer så det knakar, man kan höra grenarna gnidas mot varandra.

Här i Västerhejdekrönikan har jag skrivit om fagningen på våren där Västerhejdes sexor med föräldrar och lärare hjälper till att räfsa löv och plocka vinterns nedfallna grenar. Ett viktigt arbete tillsammans med övriga frivilliga som ser fram emot vårens och sommarens utflykter.

SLÅTERN ÄR HÖJDPUNKTEN I JULI när höskallran talar om att frösättningen är klar. Innan dess har många försiktigt botaniserat bland brudsporrar och ängsvädd. En hel vecka innan höbärgningen har slättermaskin, slätterbalkar och en och annan lie slagit gräset. Bakom varje "maskin" finns en människa som ger av sin tid och kraft. Tack vare dem hindras en del förbuskning. De öppna ytorna, ängens "rum" förblir öppna.

Men något vi sällan talar om är det stora arbete som varje år görs i september.

DÅ KOMMER ETT GÄNG ENTUSIASTER FÖRSEDDA MED MOTORSÅGAR, YXOR OCH SEKATÖRER.

Det brummar överallt. Hasslarna glesas ut och döda träd tas bort. Från alla håll i äng kommer "dragarna", de som efter motorsågarnas ivriga arbete drar fram alla grenar till elden. Där finns "eldarna" som ser till så det brinner, matar elden och tar undan de bitar som skall bli ved. I år underlättades arbetet av en fyrhjulig som forslade de grenar som låg längst bort. Vi skämtar om vårt "naturgym" där vi tränar tillsammans, får frisk luft och lunchmackor helt gratis! Musklerna blir kanske något större och sömnen blir god, men framförallt ser vi resultatet, ett öppnare och mer välkommande Kuse änge!

STORT TACK TILL ALLA FRIVILLIGA! UTAN ERT ARBETE SKULLE ÄNGET SNABBT VÄXA IGEN.

LÅT OSS HJÄLPAS ÅT ÄVEN NÄSTA ÅR!

Notiser

Cykeltur

Text och foto Gert Olsson

Västerhejde hembygdsförening har vidgat sina gränser. Åtminstone beträffande målet för den traditionella cykelutflykten som avslutar årets utomhussäsong. I år kändes det att det var dags att bekanta oss lite med närmaste grannen Stenkumla. Vad har de att visa upp? En som mer än gärna ställde upp och guidade oss var Dan Jakobsson, stenkumlabo av födsel och vana. Han känner varenda stig i sin socken och tog chansen att visa en del av dem för oss.

Efter samlingen vid Sionkorset i Västerhejde och källan vid Fågelsången, den ligger precis på gränsen mellan socknarna, rullade 17 förvåntansfulla cyklister och därtill Karin Brindts "lilla tokiga hund" till stoppet vid avrättningsplatsen.

DAN BERÄTTADE OM DE KANSKE INTE SÅ SMARTA BOVARNA HJERT OCH TECTOR

och den sistnämndes plågsamma halsuggning här 1876. Det gick en rysning bland cyklisterna när det berättades om att skarprättaren misslyckades flera gånger innan han till slut kunde slutföra sitt uppdrag.

På vår vidare färd stannade vi till vid den vackra isälvsrännan bakom prästgården och den massiva stenbron däröver.

MATSÄCKEN AVNJÖT VI VID DE VACKERT OCH FRIDFULLT BELÄGNA DAMMARNAS VID MYRSE.

Ingen av oss hade varit där tidigare, men garanterat kommer flera att återvända dit med nya kaffekorgar.

Vidare till det så kallade Trollkullahålet. Ett sedan länge känt slukhål som speleologer för ett tjugotal år sedan grävdes ut till 18 meters djup! Hålen är egentligen två, det ena har mer horisontell sträckning.

DET VAR EN INTRESSANT TUR

Dan bjöd oss på och redan nu hade vi spräckt hans tidsschema med mer än en timme. Ingen var dock ledsen för det och vi snirkade glatt vidare via en högt belägen triangelpunkt till den pampiga bildstenen vid Forse gård. Några bilder hade den dock inte att visa upp, däremot ett antal ränder som satte igång fantasin

hos oss besökare. Vi fick veta att stenen placerades på sin nuvarande plats efter att i flera hundra år ha tjänat som bro över ett vattendrag i närheten.

SISTA CYKELETAPPEN GICK NORRUT LÄNGS "FORSE KVEIAR" OCH SNART VAR VI "HEMMA" I VÄSTERHEJDE IGEN.

Vi passerade både gamla boplatser, en i grönskan dold halvveg, det gamla fattighuset och båtsman Humlas torp till vägskälet där vi efter mer än två mils cykling kunde tacka Dan för hans insats för oss. Det var ju heller ingen nackdel att dagen var vindstilla, en mild sol sken över oss och dryga 20 grader i luften gjorde turen ännu mer njutbar. Och Stenkumla har förvisso en hel del att visa upp!

Ett upprop till Västerhejdekrönikans läsare

Från Tina Reintz Västerhejde skola

VÄSTERHEJDE SKOLA VILL LÄRA UT PENGARS VÄRDE

Västerhejde skola klass 2 och Fritidsplanerar för ett miniprojekt i januari 2024. Syftet är att eleverna på ett lekfullt men realistiskt sätt skall få träna på pengars värde.

Tanken är att ha en egen liten affär i klassrummet där eleverna genom lek kan sälja och köpa med sedlar och slantar.

Lärarna har noterat att eleverna har svårt att förstå pengars värde i vårt kontantlösa samhälle och vill råda bot på det.

ÄR DET NÅGON SOM LÄSER DET HÄR SOM SKULLE VILJA VARA MED OCH TILLVERKA NÅGOT TILL VÅR LEKSAKSAFFÄR,

undrar fritidslärare Tina Reintz. Kanske en stickad eller virkad muffins, småkaka eller morot. Någon kanske vill göra ex. trätårtor? Låt fantasin flöda!

Hör av dig till Tina Reintz, tel: 0768 08 91 58.

e-post: tina.reintz@edu.gotland.se

På Wikipedia kan man läsa:

EN POP UP ÄR EN BUTIK

som öppnas under en kortare period, mellan en dag och några månader. Konceptet kommer ursprungligen från USA där halloweenbutikerna ville öka sin närvaro för ökad försäljning av befintligt lager av kraftigt säsongorienterade produkter inför högtiden.

Visst är det en sådan butik som under den gängna sommaren säkert var trösten och lösningen för förstående förbipasserande resenärer i sommarhettan? Nu var det för all del inte så sommarhett i år, men en och annan kund nappade säkert på skyltarnas lockande budskap.

EN ANNAN TREND

i butiksvärlden är att ha obemannade lokaler, man tar sig in genom dörrarna medelst en kod eller ett passerkort. Den här butiken har gått ett steg längre och erbjuder sina varor utan sådant krångel. Man litat helt enkelt på sina kunder och erbjuder tillgång till hela sortimentet på ett smidigt sätt. Det verkar vara en god affärsidé, det är nästan slutsålt på hyllorna. Västerhejdekrönikan hoppas att verksamheten gav ett gott tillskott till sommarlovskassan.

Det här sättet att hålla öppet kan man alltid lita på, det är aldrig stängt under säsongen. Annat var det i den affär där man kunde se skylt med följande öppettider:

VÅR LOKALA BUTIK

Vibblehallen håller sig till en gyllene medelväg genom skylta så här:

ÖPPET ALLA DAGAR UTOM IBLAND
Mån-Fre 8-21
Lörd-Sön 8-21

Harald Fardelins liv och leverne

Text Gunnar Fardelin. Bilder från Hembygdsföreningens arkiv.

Harald föddes 23 april 1901 och avled 12 januari 1944.

Harald växte upp på Norra Kyrkogatan i Visby och gick i skola inne i stan och tog realexamen 1918 på läroverket.

Han fick några ströjobb av staden genom sin pappa, men det var inget som passade honom. Han gav ut en handgjord tidning som hette Ljusstumpen efter realexamen, och här visade han sin talang som konstnär och skribent, men istället för att satsa på det sökte han in på folkskoleseminariet i Linköping och blev klar där 1925 efter fyra år.

HAN ÅKTE HEM OCH FICK ANSTÄLLNING PÅ FRIDTORP

i Västerhejde. Med sig hade han också Alice Wizén som blev hans fru. De fick en tjänstebostad vid Fridtorp och där inredde de med Haralds möbler och konst. Trädgården blev en mönsterträdgård och han hade noga koll på plantorna.

HAN ANSÅGS VARA EN FÖREDÖMLIG LÄRARE

och hade ett ovanligt gott handlag med barn och ungdom. Han höll föreningsmöten med dem, han strövade i skog och mark med dem, han hade skol-fester tillsammans med dem. Han skrev teaterpjäser, dialoger och talkörer som barnen framförde.

Han kom att ägna sig åt mycket i det lokala livet. Han blev scoutledare, ordförande i kommunalnämnden 1933. Han var med i IOGT och Tempelriddarna. Han blev ordförande i rödakorskretsen, en av de mest aktiva för Västerhejde församling-hem. Han gjorde en stor väggmålning där.

VAD HANS FRU ALICE GJORDE FRAMGÅR SOM VANLIGT INTE SÅ TYDLIGT.

Ett utdrag ur församlingsboken titulerar henne dock som "f.d. musiklärare".

HAN MÅLADE OCH TECKNADE MYCKET.

Gärna lokala motiv från Visby och Höglint. Nakna kvinnor förekom. Han var skicklig på porträtt och karikatyrer. Han gav ut en bok med vinterbilder från Visby på Ridelius förlag. Den finns att få tag på. Dessa bilder tryckte han också på annat papper och ramade in.

NÅGRA AV HANS MÅLNINGAR FINNS PÅ FRIDHEM

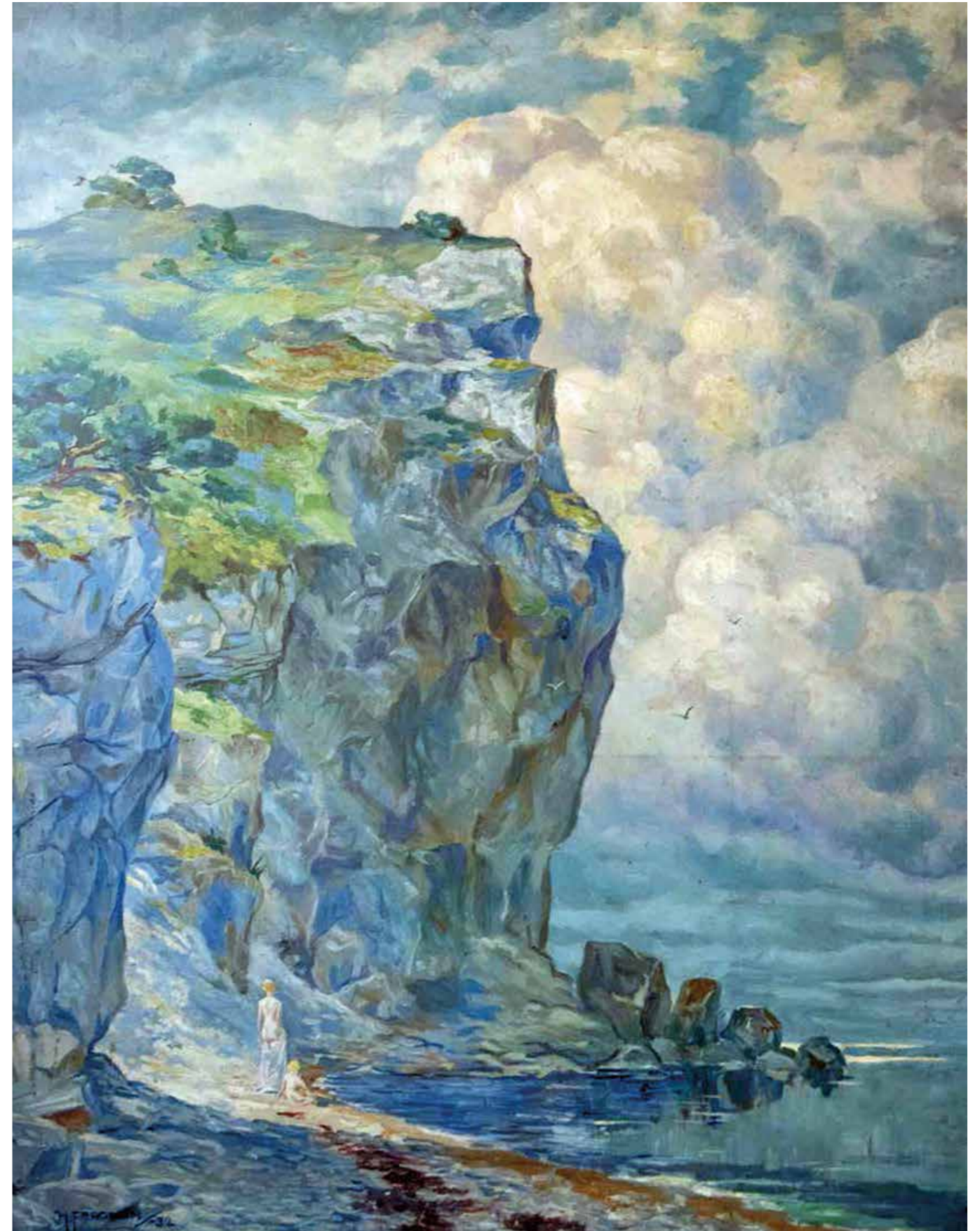
eftersom Joel Björkqvist samlade in måleri att ha i matsalen där bland annat. Ibland dyker hans tavlor upp på lokala auktioner.

Han skrev många texter av skilda slag. Romantiska stycken, ibland med medeltida innehåll. Prologer för stora evenemang. Dikter med mera. En del publicerades i lokalpressen.

REDAKTIONENS TILLÄGG

Det Gunnar kanske inte visste men som uppenbarades för Krönikaredaktören av en slump är att också Haralds fru Alice var utövande konstnär. Förmodligen i mindre skala och hon nådde måhända inte upp till makens kvalitet, men en av hennes ak-

vareller finns i alla fall att se i entrén på Warfsholm pensionat. Av en tillfällighet fick jag syn på den vid ett besök där.

Harald Fardelins konst

Text Gert Olsson. Foto Martin Lindström nedan.
Övriga bilder bilder från Hembygdsföreningens arkiv.

Att Harald Fardelin hade många intressen och talanger framgår tydligt när man läser Gunnar Fardelins beskrivning av sin morbrors alltför korta liv. Han blev ju endast drygt 40 år gammal, men gjorde många och starka avtryck under sin levnad. I det följande ska vi lyfta fram en del av hans kreativa talanger.

Harald var romantisk till sin läggning och det syns tydligt i hans produktion. Inom ramen för den lokala nykterhetsrörelsen skrev han till exempel teaterspel som framfördes på scen av logens medlemmar. En av dem som han kom att uppskatta mycket i dessa sammanhang var Marie-Louise Swebilus, dotter till den Edward Swebilus som vi skrev om i förra numret av Västerhejdekrönikan.

**HARALD OCH MARIE-LOUISE
FRAMTRÄDDE BÅDA BLAND ANNAT
I MYSTERIESPELET 1940.**

”Se människan” som bygger på ett bibelord från Johannesevangeliet. Pilatus riktade orden till folkmassorna när Jesus visades fram iförd purpurmantel och törnekrona.

Även andra, lite lättare scenstycken, spelades också av logens medlemmar. Bland andra medverkande syns Hembygdssföreningens initiativtagare Martin Lindström och dess förste ordförande Eric Lansrot.

**MED ALL SÄKERHET FRAMFÖRDES
EN DEL POESI,**

till en del författad av Harald själv. Där visade Marie-Louise sin begåvning och imponerade på Harald. Han uppskattade hennes deklamationskonst så högt att han gav till henne en konstmapp han säkert lagt mycken möda på att framställa.

Mappen innehåller ett antal dikter skrivna av Harald och som han illustrerade med vackra akvareller. Två av dessa mappblad ser du på nästa uppslag.

Man kan tänka sig att Marie-Louise läste dikterna inför publik inom logens verksamhet.

Ytterligare konstark pryder sin plats inom glas och ram hos Eva Ekström, dotter till Marie-Louise och boende i Västerhejde.

**HARALD VAR EN MÄSTARE
PÅ AKVARELLMÅLNING,**

men han målade också i olja. Motiven hämtade han gärna från Västerhejde.

Vinterpsalm

Du bäddar första snön i oskuld allt det gamla
och årets bränningar ha stillnat ut,
en martallsjätte invid klippans slut
är urtidshampens rytmer, som i ångest famla.
Ur vinterdisets jättesal
dock stiger som en skön koral
från svunna tider stämmor utav hopp och frid
om helgontrons mirakelkraft och valfartstid.

Äj flämjar någon ljus corona kring de värden
som vi ha nått. Till ångsligt jäkt
blev ungdomsskaran väckt
som skulle vinna siardrömmens helgonglans
ät världen.

Dock, varje jul från tempelrund
"Var hälsad, sköna morgonstund"
bejublar i profetiskt klar vision den nattens slut
då allt fullkomnat är och tidens vända plånats ut.

Det är liksom ett signat altarljus som tändes
och lyser stilla genom själens rum,
jag står i undran stum
och anar huru evighetens bokblad sakta vändes.
Vad mänskligheten trött och drömt
i stunder, då den jaget glömt
den långtan formats ut i valfartssångers ljud
inför det enda mäktigt stora, sköna, som är - Gud.

Rauken vid havet. (Rövare Lilja.)

Där ute vid strandens stupande vall
går bränningens skön i sitt dova fall.
som skimrande, ärggrön kristall.
En alfågels sjungande melodi
i "länningens" lugnvattenvik,
en sökande gråtruts hessa skri
är decemberdagens musik.

Men högt över bränningens fräsande topp
oförmliq och stark reser rauken sin kropp
ur blåmargelns slemmiga glopp. -
Den gamle har fårats av stormens år
på sin ensamma tusenårsvakt,
de slitit hans tovigga martallshår
med aldrig förbarmande makt.

Han lyssnar till urtidens sjudande larm
då han brytes ur strandklippans karm
att bjuda mot havet sin eger barm.
Han lyssnar till stigmännens fyrbåkspråk
i hedenhös ruvande ödesnatt,
då pallbrotten svälja sitt första vrak
med en oförlikneliq skatt.

Men drömmer han nutidens poesi?
En puttrande laxkutter drar förbi.
och varnande landmärke kan han bli. -
Den gamle är trött av sin vakt till slut
på strandens stupande vall. -
En dag vandrar människoskaran därut
att sörja den ensammes fall.

Dec. 1935.

Kuse änge har invaderats av medeltidare!

Text Susanne de Paulis, foto Petter Åkeson

Den gotländska medeltidsföreningen Styringheim höll sin 38:e Storstyringkamp en vacker lördag i september. Medeltidsklädda besökare fyllde ängan med skratt, gutniska lekar, musik och god mat.

Tävlingarna hölls till största delen på ängens minst känsliga område, kallat Åkern. Det var tur det eftersom kampen av tradition alltid startar med Varpa... Wible Stenvarpasällskap skulle ha varit stolta över kasten. Möjligtvis. I år deltog både erfarna och mindre erfarna tävlingsdeltagare och den mest magnifika smocknollan stod Rikard för. Eller Gäddvard Lejonbringa, som hans medeltida alias lyder. Styringheim har funnits i 39 år och samlar mellan 20-200 gäster på sina evenemang, där Medeltidsveckans tämläger är det största. Året runt pågår sånt som syträffar, kurser och i det här fallet även tävlingar.

Eftersom föreningen har funnits så länge är det en härlig åldersspridning på medlemmarna. I Kuse änge möttes ett 50-tal vänner varav de yngsta var två stycken fyraåriga tvillingar och den äldste närvarande är 70+.

EFTER VARPAN FICK DE ÅTTA TÄVLANDE SLÅ SIG NER PÅ FILTAR FÖR ATT DRA HANK.

Det var lättare när vi var yngre, konstaterades det! Medan övriga gäster satt runt om i solen och hantverkade, fikade och hade det allmänt lugnt och skönt ställde sig de fyra paren sedan på

startlinjen för Ränne Kämp, dvs löpar-tävlingen.

DELGRENNARNA ÄR

I STORT SETT SAMMA ÅR FRÅN ÅR, sen gammalt, men det finns alltid en deltävling som kan gå lite utanför ramar. I år valde Storstyringparet, tillika tävlingsarrangörer, att låta de medverkande kombattanterna parvis tävla i Kvåde till Styringheims ära.

Leta gärna upp hashtaggen #bardcore om du vill hitta fler exempel på modern musik i gammal stil!

DÄREFTER

GENOMFÖRDES PÄRKINHUGG

(10 var). Och så avslutades tävlingarna med Stangstörtning. Vikingar och medeltida gitar kanske skulle tycka att våra föreningsstänger är för fjösiga, men de är ändå tillräckligt tunga för att ge de oerfarna lite huvudbry över vilken teknik som funkar bäst.

SEGERFEST.

Efter dessa rafflande tävlingar så avslöjades vilka som stod som segrare och under högtidliga former kröntes Yrla och Cormac (Västerhejde-bördiga Veronica Jungver tillsammans med Roger Heinanen) till Styringheims nya Storsty-

ringpar. Därefter hölls en medeltidsknyttis och när det mörknade gick vi alla hem till våra mer moderna liv. Flera gäster fick uppleva ängan för första gången, och alla var förstas väldigt imponerade. Vi som arrangerade festligheterna, Susanne och Petter, bor i Vibble och är väldigt stolta över att få visa upp Kuse änge för utsocknes gäster.

Vi vill rikta ett stort tack till hembygdsföreningen som lät oss drömma oss bort till den ljusa medeltiden i Kuse änge!

Ring så spelar vi!

Text Helena Wessman, Foto Per Kristiansson.

Jag var bara ett barn, men minns ändå tydligt Olle Lind i helfigur på tidningens förstasida. Olle var regionkapellmästare på Gotland och visade nu stolt upp de nya lokalerna i Vibble. Det var 1970-tal och militärorkestern hade nyligen blivit civil och bildat Visby storband. Förstasidan kröntes av rubriken "Ring så spelar vi", vilket var ett uttryck för att regionmusikens ensembler var redo att spela varhelst någon ville lyssna.

med Bosse Landberg som lärare vid musikskolans filial i Slite. Något år senare vid musikskolan i Visby där Olle Lind blev min trombonlärare, Jerry Lönngren ledde blåsorkestern och Olle Malmqvist förestod storbandet.

DEN GOTLÄNDSKA MUSIKMILJÖN VAR FANTASTISK FÖR UNGAR SOM JAG.

Vi kunde spela hur mycket som helst, understödda av vuxna förebilder och lärare och av föräldrar som skjutsade oss kors och tvärs på ön. I takt med att vi växte till oss blev sammanhangen större med musikläger på fastlandet och till sist också engagemang inom regionmusiken. De generösa musikmöjligheterna på Gotland ledde till att många av oss valde musiken som yrke. För min del som trombonist fram till 1994, därefter i olika roller som musikadministratör och chef.

NÄR JAG NU ÅTERVÄNDER

till det gotländska musiklivet är det med en känsla både av cirklar som sluts och helt nya öppningar yrkesmässigt och privat. Jag "kommer hem" till Gotlandsmusiken, där min professionella musikerbana tog sin början, men inser förstås att det mesta är förändrat. Att lära känna verksamheten på nytt och att skaffa mig djupare kunskap om musikmiljön i övrigt är mycket spännande.

FRÅN NOVEMBER MÅNAD ÄR JAG OCH MAKEN PERMANENT BOENDE I VÅRT HUS I RONEHAMN.

Uppdraget som direktör för Gotlandsmusiken tillträdde jag vid årsskiftet. Tiden fram till dess använder jag till konsertbesök av allehanda slag och till att tala med så många som möjligt om Gotlands musikliv och vad man önskar av Gotlandsmusiken.

OCKSÅ VI BARN SJÖNG I PAPPAS KÖRER OCH SPELADE INSTRUMENT.

För min del blev det trombon. Först

I SLUTET AV 1980-TALET FICK STATLIGA REGIONMUSIKEN REGIONALA HUVUDMÄN.

Gotlands Musikstiftelse, allmänt känd som Gotlandsmusiken, inrättades med ändamålet att bedriva musikverksamhet och utgöra en central punkt i det gotländska musiklivet. Det gör man genom att producera och arrangera konserter och genom att på olika sätt stödja, inspirera och samverka med musiklivets många aktörer.

GOTLANDSMUSIKEN HAR 14 FAST ANSTÄLLDA MUSIKER

som framträder enskilt och tillsammans i olika konstellationer, bland annat Gotland Brass, Gotland Jazztrio, Gotlands Blåsarkvintett, Gotlandsmusikens Orkester och Gotland Big Band. Man anlitar också externa grupper och musiker. Sammantaget producerar Gotlandsmusiken mer än 300 konserter varje år.

MUSIKHUSET I VIBBLE

ÄR ÄN IDAG VERKSAMHETENS BAS med lokaler för repetitioner, enskild övning och verksamhetens administration bestående av ekonom, kanslist, kommunikatör, producer och en tekniker samt Gotlandsmusikens direktör sedan 2012, Dag Franzén. Också han en återvändare med rötterna i 70-talets gotländska musikmiljö. Innan han flyttade hem till ön arbetade Dag under många år utomlands som chef för musikorganisationen Jeunesses Musicales International.

Jag vet inte om Dag Franzén minns Olle Linds devis för regionmusiken, men han har definitivt arbetat i samma anda. Gotlandsmusikens verksamhet har en unik räckvidd och möter varje år omkring 30.000 åhörare. Vid årsskiftet går Dag i pension och ansvaret blir mitt.

Jag säger som Olle Lind: Ring så spelar vi!

Hemkört

Text och foto Mats-Ola Jespersson

Att Systembolaget erbjuder hemleverans är ju inte någon nyhet direkt men att det förekom redan på 1920-talet känner nog inte alla till.

Nåja, hemleverans är kanske fel ord men kaggen som ni kan se på bilden kom till Lars Munthe i Vibble med tåget till Tullebo station där han hade sina domäner. Jag fick ta del av den här historien när jag träffade Pelle Söderholm på Fridhem.

Pelle jobbade i slutet av 60 talet vid Stenkumla kommun där även Västerhejde ingick. Uppdraget bestod där och då läsa av vattenmätaren hemma hos systrarna Vera och Hedvig Munthe. Godsägare Lars Munthe hade själv lämnat jordelivet 1940 men dessförinnan hade han alltså lämnat kaggen kvar i husets källare.

NÄR MÄTAREN BLIVIT AVLÄST SÅ FICK PELLE SYN PÅ DEN FINA KAGGEN

och granskade den lite närmare. En av systrarna sa då att "den där kan herr Söderholm ta med sig". Man kan ju tänka sig att de ogifta systrarna ogärna ville bli förknippade med den typen av varor...

Texten på adressslappen ovanpå kaggen är svår att tyda men det framgår i alla fall att det är Munthe i Vesterhejde som är godsmottagare.

Skicket på kaggen idag är i alla fall fortfarande mycket bra och det träslag som användes på den här typen av kaggar var ek. På ett fotografi från början av 1900 talet ur Waldemar Falcks

bok "Wisby förr i tiden" går det att se tre personer som inhandlat starkvaror och det ser ut att vara en liknande kagge som bärs på axeln.

VEM VAR DÅ LARS JOHAN OSCAR MUNTHE?

Släkten Munthe kom ursprungligen från staden Munte som ligger nära Gent i Belgien. Den gren av släkten som hamnade på Gotland härstammar från borgmästare Carl Magnus Munthe.

LARS MUNTHE VAR BÖRDIG FRÅ NÄR

men kom som ung till Snäckarve i Stenkumla där han bland annat drev ett mejeri innan han köpte fastigheten vid Tullebo. Utöver gården i Västerhejde köpte han även Tjuls gård i Lummelunda som han senare överlät till sin son Åke.

ANDRA I SLÄKTEN MUNTHE VAR OCKSÅ VERKSAMMA I VÄSTERHEJDE,

det var John som var en av Lars bröder. John bedrev grosshandel i Visby och var ägare till Stenstu gård under en längre tid. Han var också en av de mest drivande vid tillkomsten av järnvägstrafiken till Högklint och Hallvards och även järnvägsbolagets vd under hela tiden.

Det som idag kallas Munthes villa och som länge använts som fritidshem av kommunen är byggt på den tomt där John Munthe hade sitt ursprungliga hus. Även han hade en "egen" hållplats för tåget, nämligen stationen som hette Solvalla.

Besöksmål nr 54

Text Gert Olsson.

Foto Sonjas hus, Torsten Kvarnsmyr. Porträttfoto på Sonja, Harry Mann.

SONJA ÅKESSONS HUS

Vi har i de senaste numren av Västerhejdekrönikan presenterat ett antal besöksmål.

Många av våra läsare har säkert sett flera av de skyltar som är utplacerade på 50 ställen i socknen, platser som på ett eller annat sätt är besöksvärda.

Dessa 50 platser finns samlade i en liten

"resehandbok" som gått att köpa av föreningen.

Till vår glädje har det varit stor åtgång, så stor att den senaste utgåvan nu är slutsåld. Vi har därför färdigställt en ny upplaga, uppdaterad och utökad.

Den omfattar numera 54 besöksplatser. Det sista besöksmålet, nr 54, lyfter fram Sonja Åkessons hus vid Ygne.

Sonja Åkesson var det svenska 1960-talets ledande poet, den främsta i en ny riktning av talspråkligt engagerad dikt. Under tjugo år publicerade hon bland annat tolv diktsamlingar och ett tiotal dramatiska verk.

Under några år på 1950-talet bodde Sonja Åkesson i huset här tillsammans med möbelsnickaren Nils Westberg och deras två små barn. Huset var då helt omodernt. Ygne var avses på den tiden, och det var inte alltid plogad väg på vintern.

SONJA FÖDDES 1926 I BUTLE

men växte upp i Havdhem där hennes far var stins. I början av 50-talet flyttade hon till Stockholm. Där deltog hon i en skrivarkurs och 1957 debuterade hon med diktsamlingen Situationer.

Sonja kunde som ingen annan beskriva vardagliga händelser med en humoristiskt men genomskådande blick. Sonja utvecklades ytterligare som poet och arbetade även med visor, teater och kabaretexter. Hon deltog i sextiotalets öppna kulturklimat och reste runt på fångelser, bibliotek och skolor och var med i radio och TV. Kvinnorörelsen tog hennes dikter till sitt hjärta.

HENNES STORA GENOMBROTT KOM MED DIKTSAMLINGEN HUSFRID 1963.

Däri finns Sonjas kanske mest kända dikt "Åktenskapsfrågan", som inleds med raden "Vara vit mans slav...". Andra dikter är "Åkej" och "Ja tack".

Hennes dikter är fortfarande mycket aktuella trots att de skrevs på 50-, 60- och 70- talet!

Sonja dog i cancer 1977, endast 51 år gammal. Hon är begravd på Skogskyrkogården i Stockholm.

Ja tack

En varm hand.
Ett varmt bo,

En varm kofta
att trä på de isande tankarna.

En varm kropp
att trä på den isande kroppen.

En varm själ
att trä på själen.

Ett varmt liv
att trä på det isande livet.

(Ur sviten Kärleksdikter)

HUSET HITTA MAN I YGNE

om man färdas några hundra meter norrut från Ygne fiskeläge, det ligger bakom en stenmur på vänster sida om vägen.

Tomten är privat! Får endast beträdes med ägarens tillåtelse!

VÄLKOMNA ATT BESTÄLLA DET NYA KULTURHÄFTET HOS GERT OLSSON

Västerhejde Sömnadsservice

Text och foto Ann-Charlotte Malm André

Några av er som läser Västerhejdekrönikan känner säkert igen mig, men för flertalet av er är jag nog okänd. Kanske har du sett min lilla skylt vid väg 140 mellan infarten till Lilla Bjers och Café Cubanen och funderat på vad och vem som döljer sig bakom?

När jag fick frågan av Gunnel om att skriva ett reportage om återbruk så tackade jag såklart ja direkt. Att få skriva om sin passion tackar man ju inte nej till!

ÄNDA SEDAN BARNSBEN HAR JAG SLÖJDAT OCH VARIT NYFIKEN PÅ DET KREATIVA HANTVERKET.

Samtidigt har jag alltid haft ett intresse för natur, miljö och friluftsliv. Min första examen var i naturvårdsbiologi och det var tack vare den kom jag till ön för 14 år sedan. Jag har jobbat både på Länsstyrelsen, Stora Karlsö samt Naturrum som biolog och naturguide. Under senare delen av mitt vuxna liv har mitt miljö- och hantverksintresset växt mer och mer samman och idag skulle jag bäst beskriva mig som en återbruksnörd.

2019 fick jag jobb på Röda Korset där jag var samordnare för Roma secondhand butik samt startade igång återbruksstudion hösten 2021, en social syateljé där nya plagg och produkter skapas genom återbruk. Parallellt sedan november 2019 har jag drivit mitt företag Västerhejde sömnadsservice och nu utbildar jag mig till textilslöjdlärare.

JAG BRINNER ÄVEN FÖR SLOW FASHION,

vilket kan översättas till hållbart mode. Det är alltså motsatsen till fast fashion, vilket innebär ett mer långsamt förhållningssätt till mode. Eftertanke och medvetenhet står här i fokus och kvalitet går före kvatitet. Alltså att man försöker öka livslängden på plaggen så länge det bara går och konsumerar mindre nyproducerade plagg. Rent konkret kan det handla om att lappa och laga trasiga plagg, att byta kläder med en vän eller att handla

secondhand. Men det kan också handla om att förändra och förädla plaggen man redan har i garderoben så att dem känns användbara, piffiga och uppdaterade igen, så kallad remake. Genom att till exempel sy om, sätta på applikationer, byta knappar eller färga om ett plagg, så kan man åstadkomma massor och det behöver inte alls vara så svårt...!

FRÅN VÅREN 2020 FICK JAG FÖRMÅNEN ATT VARA PROJEKTLEDARE FÖR F/ACT MOVEMENT,

ett nationellt projekt som initierats av Science Park Borås och Göteborgsregionen, som syftade till att främja hållbar konsumtion av mode och textilier.

Projektet drevs som en studiecirkel hos Studieförbundet Vuxenskolan Gotland där deltagarna fick tillgång till roliga workshops och spännande föreläsningar från experter inom cirkulärt och hållbart mode. Samtidigt hade deltagarna köpstopp på nyproducerade kläder under projektiden som var 9 månader. De fick lära sig mer om styling, secondhand, redesign, cirkularitet och hållbarhet.

Är du mer nyfiken om projektet så finns information att läsa här: https://www.sv.se/avdelningar/sv-gotland/aktuellt/fact_movement/

MED ALL KUNSKAP FRÅN PROJEKTET SKAPADES SEDAN EN UTSTÄLLNING

för allmänheten på tre av öns bibliotek med namnet "Gotland byter om". Med utställningen ville vi inspirera gotlänningarna till att skapa en mer hållbar garderob och göra mer medvetna modeval. Utställningen visades under perioden september till december 2022, men vi håller fortfarande igång och bjuder in till bland annat klädbyten och workshops med jämna mellanrum. Mer information och bilder kan du se på vår Instagramsida @gotland.byter.om.

HÄR KOMMER LITE ÅTERBUKSINSPIRATION

Har ett par byxor fått hål på knäna kan byxbenen med hålet klippas bort och vips har du ett par nya shorts. Vill du hellre behålla byxorna kan en lagningslapp sys eller strykas på.

Fick kepsen eller tröjan en ful fläck kan en applikation täcka upp. Eller så använder du textilfärg och trycker ett snyggt motiv över fläcken eller ritar med textilpennor.

ALLA HAR VI SÄKERT EN MASSA OMAKA OCH TRASIGA STRUMPOR..?!

Av dem kan du göra en skön sittdyna eller större matta.

Klipp först strumpan rätt över så du får öglor. Trä sedan öglorna i varanda och skapa tre långa remsor. Sy ihop ena änden på remsorna och fläta ihop. Snurrar flätan och sy ihop från mitten. Använd små kaststygn (upp och ner) och fäst varje varv i varann. Vart efter du jobbar kan du haka på nya öglor och göra dynan/mattan större.

HAR DU NÅGOT TRASIGT PLAGG I GARDEROBEN,

men vill eller kan inte själv sy, så tar jag emot beställningar och utför klädreparationer enligt önskemål. Eller så kanske du har någon vän som skulle behöva lagningshjälp?! Det går jättebra att ge bort en lagnings genom att lösa presentkort. Kanske är det passande för julklappen?!

Vanliga reparationer som jag utför är byten av blytläs samt förstärkning av slitage och lagning av diverse hål. Andra vanliga beställningsjobb är uppläggning av byxor och gardiner. Jag är också cirkelledare hos Studieförbundet Vuxenskolan där jag regelbundet håller i olika återbruks- och sömnadskurser. Kika gärna in på mina facebooksidan och SV's hemsida.

ANN-CHARLOTTE MALM ANDRÉ VÄSTERHEJDE SÖMNADSSERVICE LAGAR, SYR OCH ÅTERBRUKAR TEXTILIER EFTER ÖNSKEMÅL

Konfirmationsläger på Fridtorp

Denna krönika ska handla om fyra veckors vistelse tillsammans med sjutton andra ungdomar i åldern 14-16 år. KFUM/KFUK ordnade två konfirmationsläger per sommar. Vi förväntades anlända preparerade med kunskaper i den kristna liturgin via ett häfte där vi skulle fylla i gudstjänster vi bevistat under året. Det var väl lite si och så med hur denna uppgift utförts.

Året var 1964. Jag var 14 år. Bosatt i Nyköping och av min mor satt att delta i ett konfirmationsläger på Fridtorp. Omgivningarna var välbekanta för mig. Mina morföräldrar bodde i Visby. Mormor hade i sin ungdom sytt kläder åt barnen på skolan i Fridtorp. När bussen ännu gick från stan till Högkylint gjorde man utflykter till detta område.

Jag har inget minne av vårt första möte, om vi samlades på gårdsplanen, hur vi lärde känna varandra, om vi intog någon måltid tillsammans.

Jag minns svagt att vi blev presenterade för våra ledsagare under vistelsen; kyrkoherde Åke Bungner, ursprungligen från Rute socken, hans fru och vår "lekledare" eller hellre fritidsledare Björn. Inga föräldrar eller andra närstående.

Endast 18 tonåringar som skulle tillbringa fyra veckor i varandras sällskap under uppsikt av tre vuxna. Och förstas skolas in i den kristna tron för att som slutkläm konfirmeras i Visby domkyrka.

FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR ATT INHÄMTA KUNSKAPER, ERFARENHETER OCH UPPLEVELSER VAR DE ALLRA BÄSTA.

Ett stort, vackert hus med gott om utrymme både för lärdomsinhämtning, lek och allvar. Den gotländska naturen inpå knutarna med klapperstensstranden nedanför klinten. Fridhems kaffestuga som bjöd på femöresgodis och inte att förglömma glassen 88, som faktiskt introducerades just det året. Gårdsplanen med sin volleybollplan där jag lärde mig skjuta riktigt långa och pricksäkra skott. Kapellet där kvällsolen silande genom de små fönstren och la sig på stolar, psalmböcker, ljusstakar och det enkla altaret.

PÅ 1960-TALET FANNS DET GOTT OM PLATS.

Jag minns spatiöst utrymme för sängplatser och det jättelika badrummet. Inte kanske utrustat med de faciliteter vi idag anser vara nödvändiga, men desto större svängrum. Flickor och pojkar huserade i olika rum på övervåningen. Nedervåningen erbjöd plats för vår lektionssal och för matsalen.

Jag minns bara soliga dagar, som förflöt enligt en återkommande ritual. Riklig frukost av det kraftfulla slaget; äggstanning, stekt potatis, prinskorvar, limpsmörgåsar, ost, medvurst. Här var ännu inte yoghurt, müsli, apelsinjuice och surdegsbröd presenterade som nödvändiga ingredienser på ett frukostbord. Lunch som kunde utfodra en militärbataljon. Kvällsmål bestående av smörgåsar med tillbehör. Dessemellan saft, bullar och småkakor.

Denna bastanta husmanskost var naturligtvis hemlagad och hembakad.

Inte behövde våra föräldrar oroa sig över att vi blev satta på svältkost precis.

VARJE FÖRMIDDAG HÖLL KYRKOHERDE BUNGNER BETRÄKTELSE ÖVER EN BIBELTEXT.

Studier kompletterat med livskunskap och värdegrund (det senare ordet var knappast uppfunnet då). Vi satt runt ett ovalt bord med biblar, papper och pennor. Antagligen fladdrade de flestas tankar iväg åt annat håll än religionens existentiella frågor. Att hålla räkning på bibelns alla böcker och budskap hade nog inte högsta prioritet. Men 18 ungdomar satt faktiskt varje dag tillsammans och lyssnade till vår lärare och till varandra.

Vår präst Åke Bungner spred en tillåtande värme omkring sig. Jag minns inte så noga vad vi bearbetade rent kunskapsmässigt, men däremot minns jag stämningen av att han inkluderade oss alla och fick oss att föra samtal. Ingenting jag då reflekterade över, men som så här långt mycket senare framstår som en prestation och något jag burit med mig under hela mitt liv.

NATURLIGTVIS HÄGRADE BAD, UTEVISTELSER, CYKLING, UTFLYKTER, UMGÄNGE, GLASSÄTANDE

och det var nog tillåtet att lägga de religiösa budskapen åt sidan under fritiden. Vänskapsband knöts och

här och var även smått utforskande av förälskelse. Och kvällarna. Efter kvällsandakt i kapellet var det fortfarande ljus ute. Nog tog vi oss "olovandes" ut i naturen. Och nog hörde de vuxna att vi klättrade upp och ner för brandstegen under våra nattliga övningar.

Dock minns jag inte något sjukdomsfall; magsjuka, förkylning, stick- eller skärsår. Kanske minnet sviker mig för så trista detaljer.

Hur vi fick kontakt med våra föräldrar är höljt i dunkel. Telefon som matades med tioöringar fanns förvisso.

TEVE INGICK INTE I VÅRT LIV.

Radio fanns. De mest avancerade flickorna från Stockholm var väl förtrogna med det senaste inom rock och pop. Jag kan fortfarande se för mitt inre tjejen som en dag dundrade nerför den breda trappan och med dånande röst och inlevelse framförde Rolling Stones senaste låt. Ett oförglömligt skådespel! På söndagarna tog vi oss på våra cyklar till kyrkorna i närheten för att bevista ett antal högmässor.

EN HELG I BÖRJAN AV AUGUSTI SKEDDE SÅ SJÄLVA KONFIRMATIONEN.

Inte mindre än Visby domkyrka blev platsen där vi fick presentera vad vi tillägnat oss under fyra veckor. Högmässa med nattvard. Avslutning med stor middag på Fridhem.

DET JAG NU BERÄTTAT OM TILLHÖR EN ANNAN TID.

Några kanske känner igen sig. För andra verkar nog denna tillvaro som uråldrig, kanske romantisk. Jag tror inte att någon av oss fick sin utkomst inom kyrkan men vi fick med oss ett viktigt budskap om medmännisklighet.

Nu lever vi i den digitala tidsåldern. Vi är uppkopplade, inkopplade, bevakande våra appar och sociala medier. Teknikutvecklingen har gått rasande fort. Mycket kan vi uppskatta. Vi tar hjälp av teknik för att kommunicera med varandra och för att hitta viktiga fakta och kunskaper. Bra!

MEN JAG VILL ÄNDÅ SLÅ ETT SLAG FÖR DET MÄNSKLIGA MÖTET.

Jag är övertygad om att boken som medium står sig i konkurrensen från aldrig så avancerade digitala verktyg. Jag hoppas att ungdomar ges tillfälle att komma samman, att fysiskt få utbyta kunskaper, erfarenheter och upplevelser. Lägg till utblickar mot andra världsdelar och trosuppfattningar. Sträck ut delaktigheten och ömsesidigheten till ännu fler. Det är med tillfredsställelse jag ser att Fridhem fortfarande anordnar konfirmationsläger på Fridtorp. Låt det så förbli för ännu några kullar unga människor.

Visby 2023 Eva Ihre.

Vykortens historia

Del 4 Kneippbyn

Urban Bokén. urban.boken@gmail.com
Sommargotlänning vid Fridhemsviken sedan snart 50 år, övervintrar i Västerås.
Samlar vykort från Gotland med fokus på Västerhejde.

Gamla Vykort – Kneippbyn del 1

Namnet Kneippbyn härrör från den tyska läkaren Sebastian Kneipp, född 1821 i Tyskland.
År 1848 hade han utvecklat kneippkuren, som var en slags behandling med bland annat kalla havsbad, vattenbegjutningar, vandringar barfota i daggigt gräs och diet.
Idén var att friskt vatten hade en läkande kraft på den mänskliga kroppen.
Från Dr Kneipps kuranstalt i tyska Bad Wörishofen spreds konceptet över hela Europa.
I Sverige kom den första kneippbaserade kuranstalten vid Ryds sanatorium i Tingsryds 1893 därefter Kneippbaden i Norrköping 1898 och slutligen Kneippbyn på Gotland 1907.

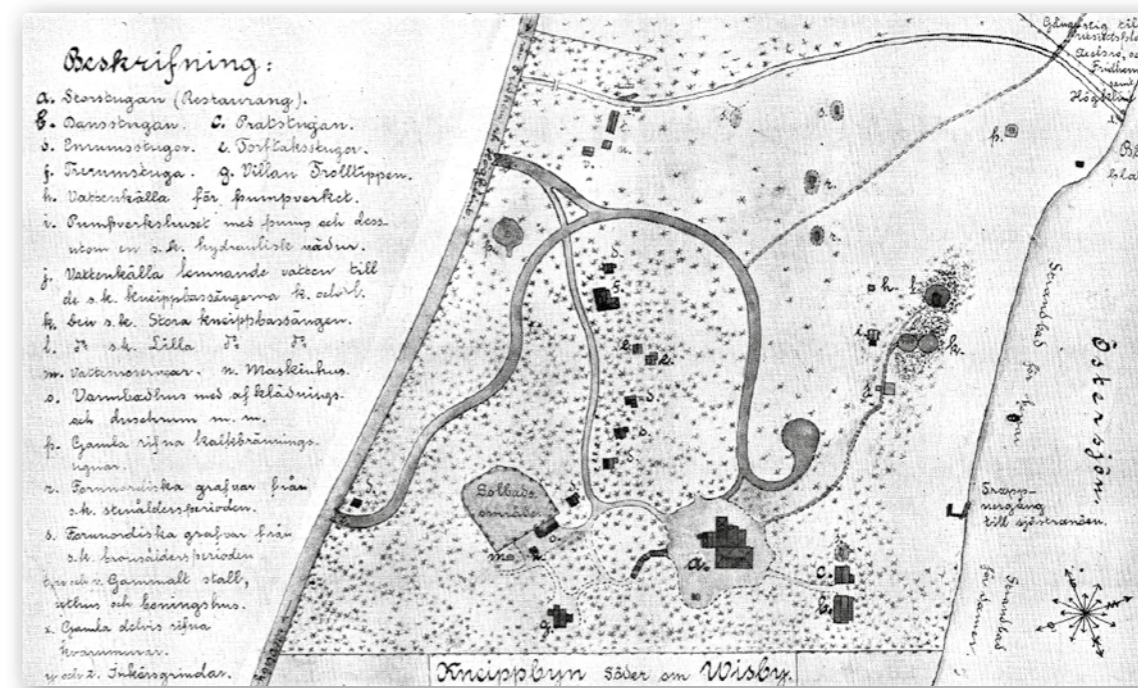

Dr Kallenberg på sin villa i Kneipp-by, Gotland.

Vibble gård, där han 1907 öppnade vattenkuranstalten Kneippbyn. Verksamheten pågick in på 1940-talet.

Till vänster - Dr Kallenberg på verandan av sin tjänstebostad Trolltippen.
Till höger - Trolltippen från andra sidan.
Privattaget vykort troligen från 1915.

ETT VYKORT SOM GER EN BRA ÖVERSIKT AV DÅTIDENS KNEIPPBYN:

Observera kompassrosen på kortet. Kartan är ritad sedd från Visbyhället. Norr är nedåt och syd är uppåt, därför ligger Östersjön till höger på bilden.
Beskrivningen ger en bra uppfattning om anläggningens omfattning.

BESKRIFNING:

- a Storstugan (Restaurang)
- b Dansstugan
- c Prattstugan
- d Enrumsstugor
- e Torfkaksstugor
- f Trerumsstuga g Villan Trolltippen
- h Vattenkälla för pumpverket
- i Pumpverks hus med pump och dessutom en s k hydraulisk vädur

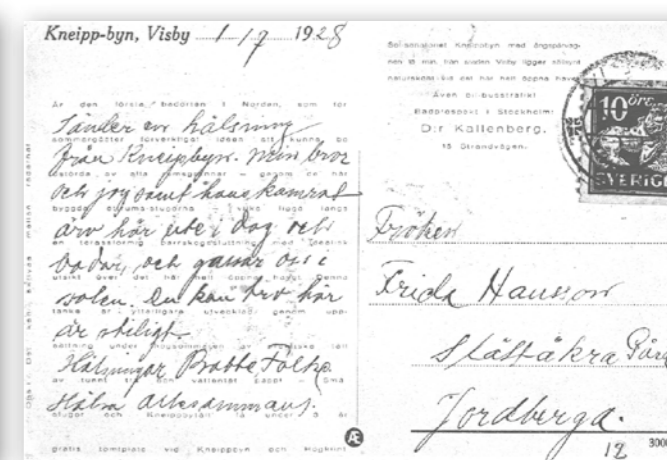
- j Vattenkälla lemnande vatten till de s k kneippbassängerna
- k Den s k stora kneippbassängen
- l D:o s k lilla d:o
- m Vattenreservoar
- n Maskinhus
- o Varmbadhus med aflädningsrum och duschrum mm
- p Gamla rifna kalkbrännugnar
- r Fornnordiska grafvar från s k stenåldersperioden
- s Fornnordiska grafvar från s k bronsåldersperioden
- t, u och v Gammalt stall, uthus och boningshus
- x Gamla delvis rifvna kvarndammar
- y och z Inkörsgrindar

Längst upp till höger på kortet står: "Gångstig till utsiktsplatåerna Axelsro, Fridhem och Högklint".

STORSTUGAN:

Restaurang och mötesplats. Byggnaden, om än ombyggd, står fortfarande kvar.
Kortet är från premiäråret 1907, troligen i samband med invigningen.

Senare byggdes gaveln om. Lagg märke till reklamtexterna på vykortets baksida.

**"KNEIPBYN, VISBY ÄR DEN FÖRSTA BADORTEN I NORDEN
IDÉN ATT KUNNA BO OSTÖRDA AV SINA RUMSGRANNAR**

– genom de här byggda enrumstugorna – vilka ligga längs en terrassformig barrskogssluttning med idealisk utsikt över det här helt öppna havet. Denna tanke är ytterligare utvecklad genom uppsättning under högsommaren av praktiska tält av tunt trä och vattentät papp – Små stugor och Kneippbytält få under 3 år gratis tomplats vid Kneippbyn och Höglint"

"SOLSANATORIET KNEIPBYN
med ångspårvagnen 15 min från staden Visby
ligger sällsynt naturskönt
vid det här helt öppna havet.
Även bil-busstrafik!
Badprospekt i Stockholm
D:r Kallenberg
15 Strandvägen"

DANSSTUGAN OCH MUSIKPAVILJONGEN

På det vänstra kortet ovan berättar kortskrivaren: "Här dansade vi i onsdags"

Kortet bredvid sänt till den något knapphändig adressen "Fröken Therese Gustafsson, Stockholm, M. E. A. (Troligen klädbutiken MEA, Militära Ekiperings Aktiebolaget, vid Norrmalmstorg)

"Kära Du! 1/7 1920.
Nu har jag hamnat her en liten treflig badort – så treflig är den ju ej men vackert – herrliga bad och tillfälle till vila god mat. 20 minuters resa från Wisby. Så om du vill komma hit så ska jag försöka. Du behöfver ju ????? vila. Hälsningar Thilde."

Ett kort skickat i augusti 1913 till Fru Olga Dahlström i Stockholm.

"Wisby d 19. 8. 13.

Här är Kneippbyn där badlivet florerar. Stugornas

storlek är den minsta möjliga, emedan invånarna mest vistas i friska luften o i vattnet. Badstället ser inbjudande ut men som vi icke idka ???-bad passar det inte just för oss.

Hjärtliga hälsningar Lisa

PRATSTUGAN

Ett kort skickat till Herr Allan Schyberg i Stockholm från en missnöjd Georg.

"Tack för brevet! Idag är här mycket regnigt, kommer det att fortsätta blir jag nog inte gammal här.

Helmer G reser troligen härifrån redan om tisdag. Imorgon tänkte jag fara till Klintehamn, Karlsöarna. Äfven tänkte jag resa till Borgholm. Visby 6/8 10. Vännen Georg.

LUFFHYDDOR, ENRUMSTUGOR OCH STOCKSTUGAN.

Några vykort från 70-talet. Tältplatsen är idag tämligen förändrad. Däremot står Storstugan kvar efter snart 120 år.

I NÄSTA AVSNITT KOMMER FLER VYKORT FRÅN BADLIVET PÅ KNEIPBYN.

Västerhejdesorken som blev proffstyckare

Text: Karin Brindt. foto Andreas Ericsson SvD.

Han bor numera i Visby innerstad, men är född och uppvuxen i Vibble och gick i Västerhejde skola. Idag är han 46 år, ledarskribent på Svenska Dagbladet, och medverkar regelbundet i P1-programmet Godmorgon världen. Det handlar om Peter Wennblad - eller Olsson som han hette som barn - och han finns numera också med på Medieakademins maktbarometer. Men vem är han?

De första sex åren gick jag i Västerhejde skola. Det var bra, som jag minns det. Mycket idrott. Fotboll och landbandy.

EN AV MINA LÄRARE VAR BJÖRN FRANSSON.

Och ett tag hade jag min egen pappa som klassföreståndare!

Det berättar Peter Wennblad som i oktober i år hamnade på Medieakademins lista Maktbarometern. Inte på tio i topp, utan på plats 193 men som nykomling får det ändå sägas vara en bra placering. Det Medieakademins mäter är vilka som är mäktigast bland svenskar på Facebook, Youtube, Twitter och TikTok.

POLITIKEN DÅ?

NÄR KOM DEN IN I HANS LIV?

- Jag har nog alltid varit intresserad. Kunde rabbla ministrar. Men det var ju annorlunda då. Jag minns ett år när vi skulle uppmärksamma internationella FN-dagen. Vi fick äta lunch i gymnasalen och delades upp i olika världsdelar. De som hamnade i Afrika fick ris och bröd, medan de som var i Nordamerika fick smörja kråset med hamburgare! Jag var bara förbannad. De målade upp något slags nollsummespel.

OCH SÅ GICK HAN MED I MODERATA UNGDOMSFÖRBUNDET, MUF, NÄR HAN GICK I NIAN.

Var det självklart med MUF? Gotland på 90-talet, då var ju Centerpartiet ännu mycket starka?

- Jag gick ju i skola i Visby då, och där var det SSU och MUF som var stora så valet var lätt. Jag ville att Sverige skulle gå med EU, eller EG som det hette då. Så jag stegade in på Moderaternas expedition tillsammans med en kompis - det låg utanför Österport då - och vi blev mycket välkomnade. Vi blev invalda i distriktsstyrelsen nästan direkt!

ATT EU-FRÅGAN GJORDE INTRYCK PÅ PETER KAN MAN FORTFARANDE

se om man läser hans texter i Svenska Dagbladet. I en av dem drar han sig till minnes diskussionen om framtiden för Roma sockerbruk under den tiden, och frågan om snus. Skulle EU förbjuda snuset? Och hur skulle betodlingen och sockerbruket påverkas? Hur det gick vet vi ju alla idag, konstaterar han. Sockerbruket lades ner men i lokalerna idag huserar ett företag som tillverkar just snus.

Peter kom senare att hamna först i Uppsala där han studerade och sedan Stockholm. Bland annat var han chefredaktör på tidskriften Moderna Tider, som ägdes av mediemogulen Jan Stenbeck och som av vänstern beskrevs som "nyliberalismens banerförare". Men Gotland lockade och han blev redaktionschef och ansvarig utgivare för Gotlands Allehanda. Han har också suttit med i BUN, barn- och utbildningsnämnden.

EN FRÅGA SOM VAR HET UNDER DEN PERIODEN VAR EN UTREDNING SOM GICK UT PÅ ATT MAN SKULLE LÄGGA

NER NÅGRA AV DE MINSTA SKOLORNA och höja kvaliteten på dem som blev kvar. Debatten gick het och som Peter ser det har problemen bara levt vidare. -Skolan ska inte vara en regionalpolitisk fråga.

Och kanske är det tiden i BUN som lett till att han säger att vänsterpartisten Brittis Benzler är Gotlands i särklass bästa politiker.

-Kunnig, respektfull och pragmatisk, och med förståelse för att politik i slutändan är ett praktiskt hantverk, inte ord och åsikter.

IDAG ÄR HAN INTE BARA LEDARSKRIBENT PÅ SVENSKA DAGBLADET,

han är också biträdande chef där. När frågan kommer in på hans egna politiska värderingar kommer svaret snabbt.

-Min starkaste politiska värdering är att jag är antipolitisk. Utfallet av en politisk intention blir ofta en helt annan än som var tänkt. Jag lovade att jag skulle vara Gotlands tråkigaste politiker. Att titta bortom plakaten. Ta biogasprojektet! Det handlade om en övertro på politikens förmåga, säger Peter och skakar på huvudet.

TROTS ATT PETER WENNBLAD SKRIVER FÖR EN LEDARSIDA SOM BE-SKRIVER SIG SOM "OBUNDET MODERAT",

så drar han sig inte för att kritisera regeringen när han är missnöjd med något beslut.

-Jag åt lunch med en medarbetare på statsrådsberedningen nyligen, och fick väl en kommentar om att vi var lite för "ogenerösa". Men normen är att man kan gärna vara "otrogen", bara man är lojal mot principerna. Och jag gillar att peta i lite såriga konflikter, säger han med ett

flin.

När Svenska Turistföreningen tidigare i år beslutade att dra ner på verksamheten i den så kallade Jämtlandstriangeln eftersom turismen blivit så pass omfattande att den stör rennäringsen, skrev han att Sverige ska inte styras av samebyarna.

-Jag har aldrig fått så många mejl som då. Men man får välja - starkt skydd för rennäringsen eller utveckling.

VAD FÅR HAN FÖR KOMMENTARER DÅ AV SVENSKA DAGBLADETS LÄSARE, NÄR HAN "PETAR I SÄRIGA KONFLIKTER"?

—De flesta är trevliga. Men jag har ju ett filter också. Och här på Gotland är det ju inte så väldigt många som läser den. När jag varit med i Godmorgon världen i P1 så är det förstås en del som säger att de hört mig, men så mycket mer än så brukar det inte bli. Jag är nog i grunden en skrivande människa, säger han och hejar på en bekant på kaféet där vi sitter.

NÄSTA DAG SKA HAN TA MORGONFLYGET TILL STOCKHOLM OCH SVENSKA DAGBLADET.

-Det brukar räcka med en dag i veckan där.

Att han är en av nykomlingarna på Medieakademins lista över makthavare är inget som han noterat, säger han och låter ointresserad. Kanske ska det mer till för att imponera på Vibblebor.

Med proffsdrömmar 1986. Foto: Gert Olsson.

Ost och vinprovning

Text Gert Olsson. Foto Torsten Kvarnsmyr.

Vad händer med ost lagrad i en grotta? Kan en Camembert se ut hur som helst? Vilket vin passar bäst?

Det var den 12 augusti och ovädret "Hans" hade just dragit förbi. Vädergudarna skänkte oss en av sommarens mest njutbara kvällar. Kuse änge var lummigt och vackert och mygorna hade valt att lämna oss i fred.

Det var inramningen till den ost- och vinprovning som ett fyrtiotal medlemmar i Västerhejde hembygdsförening genomförde och som arrangerades av Ann-Marie och Anders på Visby Ost. Tallriken framför oss var vackert "möblerad" med smakprover på hårda ostar, mjuka ostar, mögelostar och därtill

mans med vita viner, men framför oss hade vi ett antal glas innehållande såväl vita som röda drycker.

ANDERS VILLE UTMANA

oss att själva kanske hitta egna favoritkombinationer, hitta ost och vin där smakerna "gifter sig" med varandra.

Han presenterade ostarna, en i taget, berättade om framställningen och uppmanade oss att notera aromerna och smakerna.

Vinerna likaså, vilka druvsorter som använts, var de vuxit och deras speciella

kännetecken. Efter ett par trivsamma timmar hade kunskapsnivån i ämnet "Ost och vin" höjts en hel del och vi hade fått svar på de inledande frågorna ovan. När det kändes lagom att avrunda kvällen gick solen påpassligt ner bakom trädtopparna.

STORT TACK! TILL ANDERS OCH ANN-MARIE

för evenemanget men också till Eva och Janne som bistod med mätglas, servetter och inte minst den efterföljande disken av cirka 250 glas!

kexvarianter och frukt. Ostkonässörer hävdar, fick vi veta, att ost, oavsett vilka, passar bäst tillsam-

ERBJUDANDE!

Vendela Continentalsäng inkl. gavel, bäddmadrass & sängben

19.990:-
Ord. pris 39.990:-

Erbjudandet gäller Vendela Continental i färg Mood #7 ljusgrå 180x200 inkl. Soft vit bäddmadrass, sänggavel Elle med dekorativa knappar och sängben Tor i svart, höjd 15 cm. Sängen finns på lager för snabb leverans.

Mer än du tror.

TOFTA
möbel ab

Toftavägen 260, 622 65 Gotlands Tofta • Tel 0498 - 26 50 05 • www.toftamobel.se
Öppettider: Mån-Tis 10-18, Ons 10-20, Tors-Fre 10-18, Lör 10-14

VI LEVERERAR ÖVER
HELA GOTLAND!

Fjäriln vingad syns på Gotland.

Dikt av Lisbeth Nilsson. Gotländsk variant av Fjäriln vingad syns på Haga.

*Den här dikten borde egentligen ha publicerats i vårnumret,
men det gick i tryck just när Lisbeth blev som mest inspirerad och skrev om den gotländska fjärilen.*

Foto Tomas Lundquist

Fjäriln vingad syns på Högklint
I sin skira ljusgula prakt,
Svävar över blomsterängen
Så välkommen till vår trakt.
Dold i gräset katten Selma
Hoppar upp att bytet nå
Men den flyr på lätta vingar
Till sin frihet upp emot det blå.

I sin hage betar lammen
Uppå Nygårds anrika gård
Som de gjort i alla åren
Under Wimans kärleksfulla vård.
Ser du flickan vid staketet?
Hör du lammens morgonkör
När de tågar till sin frukost
Och publiken samlas utanför?

Ifrån Fridhems kaffestuga
När oss rösten här i sydväst.
Det är våfflan som är färdig
För en hungrig sommargäst.
Lite senare från Stallet
Höres ljuva toners ljud.
Det är Anna som är hemma
Och besjunger sommaren och Gud.

Se hur körsbärsträden blommar,
Hör hur bina surrar där,
Vittnar om ännu en sommar
Och om mogna sommarröda bär.
Då skall Jonatan och Joel
Liksom Isak plocka dem
För att sälja dem vid grinden
Innan de till Skåne åker hem.

Och så står vi där vid stupet,
Ser hur solen snart skall gå ner.
Och vi blickar emot djupet.
Där finns inga ejderungar mer.
Men vi cyklar ner till stranden
För att ta vårt aftondopp
Just när Fridtorpskonfirmanden
Utur böljan kliver opp.

Nästa dag ett taktfast följe
Uppå Kusevägen går.
Deras räfsor signalerar
Att en slätter förestår.
Kuse änges alla blommor
Ligger slagna om en stund.
Glada barn får åka hölass.
Och chaufför är Tomas Lund.

Ändå sörjer vi en aning
Att så skövlat änget står
Fast vi vet ju att det grönskar
Lika ymnigt nästa år.
Blomman lyfter sig mot solen
Högre upp för varje dag.
Allting strävar emot ljuset,
Och mot ljuset strävar också jag.

Nu har snart första året med mig som handlare på ICA Nära Vibble passerat och oj vad tiden gått fort.

TACK till alla er kunder som väljer
att handla hos oss och för ert fina
mottagande av mig som ny handlare.

Samt ett stort tack till min ICA
fantastiska personal, som varje dag gör sitt
bästa för att butiken och er handling ska
vara så bra som möjligt.

Vi kommer att fortsätta att utveckla butiken
framåt och vi tar gärna emot dina tankar
på vad vi kan förbättra.

Har du någon idé
maila gärna till
mathias.sundqvist@nara.ica.se

Mathias med personal hälsar er välkomna.

Alltid öppet 08 - 21

ICA nära Vibble

Västerhejde bygdegård

Massor av möjligheter

Lokalen rymmer 150 personer. Det finns ett fullt utrustat kök med porslin, projektor och teaterscen, nyrenoverade toaletter och dusch.

Hyr en utmärkt lokal, på lagom avstånd till Visby. Västerhejde bygdegård passar utmärkt för marknader, loppisar, mässor, utställningar och läger. Det finns gott om parkeringsmöjligheter.

Varmt välkommen!

Boka på www.vasterhejde.nu eller ring 0498-26 42 14

Här är din kompletta bilskadeverkstad!

Plåt. Plast. Motor. Lack. Glas.

Med över över 30 år i branschen erbjuder vi försäkringsbolag, företag, verkstäder, privatkunder samt offentligsektorn, ett snabbt och rationellt arbete med hög auktoriserad kvalitet.

Nu ökar vi effektiviteten ytterligare med vår nya stora bilskadehall.

Boka skadebesiktning.

David Johansson.

Tel: 0498 26 48 74 eller 0735 08 24 34

E-post: david@vasterhejdebilskador.se

Toftavägen 176, 622 61 Visby

info@vasterhejdebilskador.se

www.vasterhejdebilskador.se

Miljövänlig lackverkstad

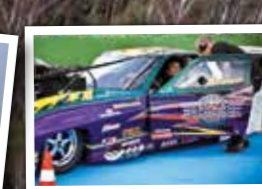
Avancerad plastverkstad

Bilglas och stenskottlagning

Vi lackar inte bara bilar

Bedriver internationell dragracing

Södra Visbys apotek finns vid ICA Wisborg

Vi går ihop! Nu har vi påbörjat vår gemensamma resa för att 2024 verka under varumärket Kronans Apotek. Tillsammans får vi nu fler än 500 apotek över hela Sverige och en e-handel med över 15 000 produkter. Följ med på en spännande resa!

Apoteksgruppen Visby heter snart **Kronans Apotek Visby**. Visborg Stenkuilavägen 36
Tel: 0498 69 90 00. www.kronansapotek.se
Öppet: Måndag-fredag 09-19. Lördag 10-19. Söndag 11-16.

VÄSTERHEJDE Bilskador AB

Vibble gård och Vibble kapell

Navet i Stenkumla församling.

Här är det många aktiviteter av olika slag för alla åldrar.

Bland annat firar vi mässa varje onsdag kl. 9.00 och någon form av gudstjänst nästan alla söndagar. Välkommen!

Lokalen i Vibble gård går att hyra.

För mer information besök gärna vår hemsida www.svenskakyrkan.se/stenkumla eller gilla oss på Facebook!

Det går också bra att kontakta expeditionen på telefon 0498-26 20 55.

Svenska kyrkan
STENKUMLA FÖRSAMLING

WISBY BARBERSHOP

står för kvalitet och god service för henne och för honom.

Vi erbjuder allt inom modern hårvård, skäggklippning och rakning.

Här kan du också köpa dina hårvårdsprodukter.

Välkommen till Linda,
boka på tel: **0498 21 65 65**
eller genom hemsidan
www.wisbybarbershop.se
Kneippbygatan 11 Vibble.

WISBY
barbershop
HAIR FOR YOU

Hjälp med julbaket?

Varje dag fyller vi den lilla butiken på Södertorg med godsaker. Vad sägs om nygräddade frukostbullar och kaffebröd till morgonfikat? I disken hittar du allt från färdiga smörgåsar till kondisbitar av högsta kvalitet. Och du, missa inte våra goda bakelser och tårter. Du kan även sitta ner i vår servering och prova vårt ekologiska och rättvisemärkta kaffe. Varmt välkommen in till oss – kanske för en paus i julstöket eller hjälp med julbaket.

Konditorgesäll Joakim Ahrling

Bröd Boden

SÖDERTORG OCH HUNNELUND

Öppettider Södertorg mån-fre 06³⁰–16⁰⁰, lör 07³⁰–15⁰⁰
Öppettider Hunnelund tis-fre 05³⁰–12⁰⁰, lör 07³⁰–10⁰⁰
Telefon 21 07 33

Lilla Bjers

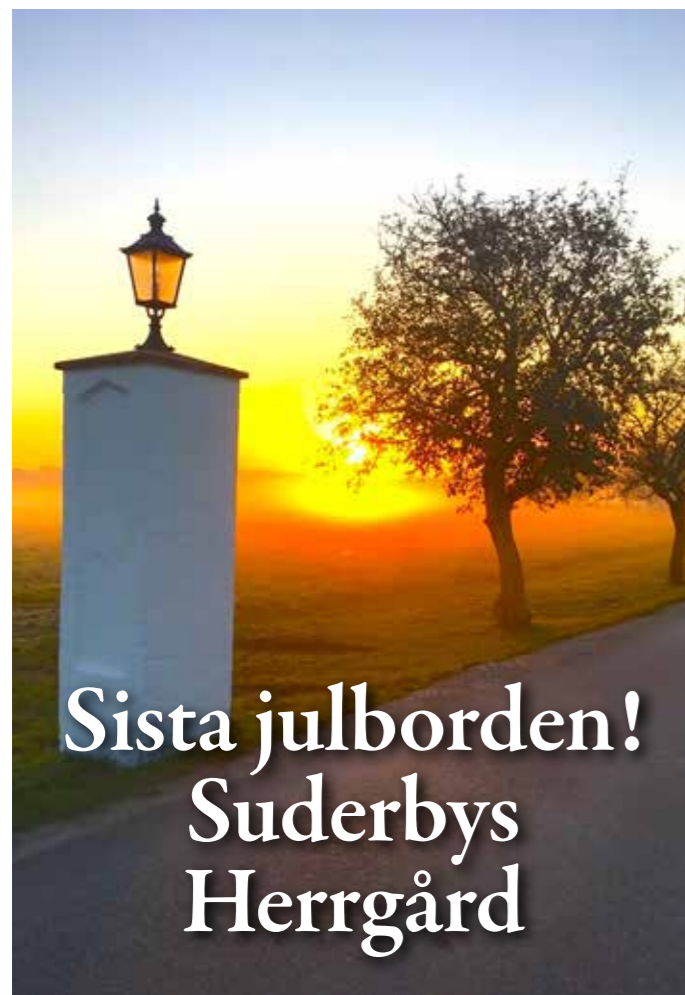
Winner
”Best Organic Restaurant EU”
EU Organic Awards 2022

Krogen öppen fredagar-söndagar för lunch
från 24/11 till 17/12.

Julmarknad 17/12.

Butiken öppen med julgransförsäljning.

Sista julborden!
Suderbys
Herrgård

Öppet från
1-16/12

Välkomna att boka
29 60 30!

Suderbys Herrgård

Västerhejde Tottavägen 201, 62199 Visby.
info@suderbysherrgard.com

Nytt kontor, samma engagemang: visbymäklarna

Efter 21 år i samma lokaler i Östercentrum har visbymäklarna flyttat. I början av augusti öppnade de upp dörrarna på Söderväg 12 till fräscha lokaler med industriell charm i Södercentrums hörnhus. Ännu mer lättillgängliga och fortsatt lika övertygade om att engagemang och service är rätt väg att gå för att hjälpa människor att hitta rätt boende.

Några flyttkartonger ska ännu packas upp och några möbler ställas på plats, men i stort är det mesta i ordning. Bakom skrivborden är mäklarna Jörgen Andersson, Anders Larsson och Jessica Hallgren fullt sysselsatta med att hjälpa sina kunder med bostadsaffärer och allt som hör därtill.

VIKTIGARE ÄN NÅGONSIN ATT SE BEHOVEN
visbymäklarna har valt att driva en oberoende mäklartjänst för att kunna vara de flexibla och personliga mäklare som är deras signum. Det är en tid då många köpare och säljare upplever en viss oro på en svårast marknad, med stigande räntor och många andra påverkande faktorer. Nu, om någonsin, behövs god hjälp och stadig handledning på bostadsmarknaden.

– Jag brukar hävda att vi inte har ett försäljningsyrke, utan ett serviceyrke. Noggrann rådgivning för varje personlig situation har nog aldrig varit viktigare, säger Jörgen.

– Visst kan vi visa statistik på att den som anlitar oss får bra betalt och att vi har en snabb omsättningstid på objekten, men viktigast av allt är att vi får goda omdömen. Våra kunder återkommer till oss både en och flera gånger, konstaterar Anders.

FRÅN ETT CENTRUM TILL ETT ANNAT
Läget på Söderväg 12 är centralt och lättillgängligt. Det finns mängder av parkeringsplatser för besökare som kommer med bil

och för den som promenerar eller cyklar är det lätt att bara slinka in på ett besök. Kontoret ligger mitt i ett stort bostadsområde med 170-talet lägenheter och många, många fler bostäder av alla slag bokstavligen runt hörnet.

– Det blir många trevliga spontanbesök. Vi känner att vi verkligen är synliga och lätta att nå på ett nytt sätt. Huset känns inte heller som ett traditionellt kontor, vilket är trivsamt, säger Anders Larsson medan han serverar nybryggt kaffe.

– Vi får ny energi här, men, det gäller att tänka sig för så att man inte åker till det gamla kontoret av gammal vana. Vi huserade trots allt där i 21 år, konstaterar Jörgen och erkänner att han minsann varit på väg att åka fel ett par gånger.

FRAMTIDSTRON ÄR TYDLIG
Hos visbymäklarna finns en självklar framtidstro. Nytt kontor, fortsatt goda utsikter, även om det kan bli tuffare tider för alla som går i bostadstankar. Samtidigt är utmaningen något som Jörgen, Anders och Jessica trivs med. Deras yrke handlar om att lyssna, ta in och lägga den tid som behövs för att kunden ska känna sig trygg och nöjd. Det är ingen nackdel att det nu sker i fräscha lokaler.

WISBYOST

Utväldiga av oss • Noggrann •

Julkorg för alla smaker

Beställ din julkorg hos oss. Perfekt till familj, vänner och anställda.

DELIKATESSER • OST • CHARK

WALLERSPLATS 4 • 0498-27 72 75 • WISBYOST.SE

GÅR DU SJÄLV I TANKAR OM ATT SÄLJA ELLER KÖPA BOSTAD SÅ VET DU VART DU SKA VÄNDA DIG FÖR GODA RÅD OCH LÅNG ERFARENHET.
Visbymäklarna. Söderväg 12. www.visbymaklarna.se

VÄLKOMMEN TILL SVENSKA HEM VI KAN MÖBLER OCH KVALITET

KVALITET. UTVALT AV SVENSKA HEM.

ADRESS

Norra Hansegatan 18
621 41 Visby

TELEFON

0498 - 20 70 00

ÖPPETTIDER

Mån - Fre: 10-18
Lör: 10-15
Sön: 11-15

Vi reserverar oss för ev. slutförsäljning, skrivfel och prisändringar. Kampanjpriser kan ej kombineras med andra erbjudanden.

VISBY